

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма
«Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління. 10–12 класи.
Профільна середня освіта. Основний / Поглиблений рівень»
для закладів загальної середньої освіти

Автор: Артем Бородатюк

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 20.11.2025 № 1529)

2025

Вступна частина.

Модельна навчальна програма «Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління. 10-12 класи» укладена відповідно до вимог Державного стандарту профільної середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851, забезпечує реалізацію компетентнісного потенціалу, мети й завдань соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі та призначена для викладання вибіркового навчального предмету на профільно-адаптаційному (10 клас) та профільному (11-12 класи) циклах профільної середньої освіти (далі – Програма).

Програма передбачає реалізацію частини вимог до обов'язкових результатів навчання у соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі (Додаток 16 Державного стандарту), що забезпечує формування лідерських та управлінських компетентностей у здобувачів освіти для успішної кар'єри в будь-якій сфері діяльності.

Актуальність курсу

Сучасний світ потребує нового покоління лідерів й лідерок – осіб, здатних ефективно працювати в команді, приймати відповідальні рішення, управляти проектами та людьми, адаптуватися до швидких змін та впроваджувати інновації. Незалежно від обраної професії, управлінські навички стають критично важливими для успіху в кар'єрі.

Курс орієнтований на формування лідерських якостей та управлінських навичок, які будуть корисними як майбутнім керівникам й керівницям великих організацій, так і тим, хто планує розвивати власний бізнес або працювати в командах на різних рівнях.

В умовах розвитку економіки знань особливого значення набувають «м'які навички» - комунікація, лідерство, критичне мислення та емоційний інтелект. Ці компетентності неможливо замінити штучним інтелектом, тому вони стають ключовими для професійного успіху майбутнього.

Мета навчального предмета

Метою навчального предмета «Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління» є розвиток у здобувачів/здобувачок освіти лідерських компетентностей та управлінських навичок, здатності до гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії з людьми, приймати стратегічні рішення та створювати вискоєфективні команди, а також виховання відповідального ставлення до влади та впливу на оточуючих. Також важливими аспектами реалізації визначеної мети є:

- розвиток особистих лідерських якостей та самоусвідомленості;
- формування навичок стратегічного мислення та системного підходу до вирішення проблем;

- розвиток емоційного інтелекту та навичок міжособистісної комунікації;
- формування етичного підходу до лідерства та розуміння соціальної відповідальності;
- підготовка до керівних ролей у різних сферах діяльності;
- розвиток здатності до адаптації та управління змінами.

Основні завдання викладання

Основними завданнями викладання навчального предмета «Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління» є:

- **розвиток лідерських якостей** – формування особистих якостей лідера/лідерки, розуміння різних стилів керівництва та ситуативного лідерства;
- **формування управлінських навичок** – навчання практичним інструментам планування, організації, мотивації та контролю;
- **розвиток комунікаційних компетентностей** – формування навичок ефективного спілкування, публічних виступів та ведення переговорів;
- **стратегічне мислення** – розвиток здатності аналізувати ситуацію, планувати на перспективу та приймати системні рішення;
- **управління змінами** – формування навичок адаптації до змін та управління процесами трансформації;
- **етичне лідерство** – виховання відповідального ставлення до влади та розуміння впливу лідера/лідерки на команду і суспільство;
- **самопізнання та особистий розвиток** – формування навичок самоусвідомленості та навчання впродовж життя;
- **командна ефективність** – розвиток навичок створення та управління високоефективними командами.

Ключові компетентності

Формування ключових компетентностей відповідає компетентнісному потенціалу Державного стандарту профільної середньої освіти. Такими ключовими компетентностями є:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкування рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності;
- культурна компетентність;

- підприємливість і фінансова грамотність.

Компетентнісний потенціал Програми відповідно до Додатка 15 Державного стандарту профільної середньої освіти:

Ключові компетентності	Уміння та ставлення, що формуються в рамках програми	Теми програми, де реалізується
Вільне володіння державною мовою	Уміння: спілкуватися українською мовою в усній і письмовій формі в лідерських і управлінських ситуаціях; формулювати, тлумачити, обговорювати та аргументувати лідерські рішення і стратегії; презентувати власне бачення та спільні рішення щодо управління командою; формувати комунікації українською мовою з врахуванням лідерських позицій. Ставлення: цінювання державної мови як засобу лідерського впливу; усвідомлення необхідності володіння державною мовою для ефективного лідерства в Україні.	Всі теми програми, зокрема, Тема 3: формування командної комунікації; Тема 4: розробка стратегічних планів; Тема 5: публічні виступи та презентації; Тема 6: етичні кодекси лідера; Узагальнення: презентація особистої філософії лідерства.
Здатність спілкуватися іноземними мовами	Уміння: сприймати, розуміти інформацію про сучасні тренди лідерства іноземними мовами; розрізняти міжнародні стандарти етичного лідерства. Ставлення: усвідомлення потреби володіння іноземними мовами для глобального лідерства; врахування міжкультурних особливостей лідерства.	Тема 2: дослідження міжнародних стилів лідерства; Тема 5: діджитальне лідерство та глобальна комунікація; Тема 6: вивчення трендів світового лідерства.
Математична компетентність	Уміння: застосовувати математичне мислення для аналізу ефективності лідерських рішень; використовувати статистичні методи для оцінки командної продуктивності; проводити розрахунки для стратегічного планування; логічно обґрунтовувати лідерські позиції на основі даних. Ставлення: усвідомлення цінності аналітичного мислення в лідерстві.	Тема 1: аудит часу та планування ефективності; Тема 3: метрики оцінки командної роботи; Тема 4: SWOT-аналіз, KPI та стратегічне планування; Тема 5: аналіз ефективності комунікаційних стратегій.
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння: використовувати наукові методи для аналізу лідерських ситуацій; застосовувати технології для підвищення ефективності лідерства; аналізувати вплив	Тема 1: використання цифрових інструментів планування; Тема 4: інноваційне мислення та управління змінами; Тема 5: діджитальне лідерство

	технологічних змін на стилі управління. Ставлення: готовність адаптуватися до технологічних змін у лідерстві; усвідомлення ролі цифрових та технологічних інновацій у сучасному управлінні.	та віддалене управління; Тема 6: аналіз впливу штучного інтелекту на лідерство.
Інноваційність	Уміння: реагувати на зміни в лідерському середовищі; генерувати інноваційні підходи до управління командою; ініціювати позитивні зміни в організації; визначати та досягати лідерські цілі в умовах невизначеності. Ставлення: відкритість до нових лідерських підходів; готовність експериментувати з управлінськими рішеннями.	Тема 2: адаптивне та ситуативне лідерство; Тема 4: інноваційне мислення та креативність; Тема 5: креативні комунікаційні стратегії; Тема 6: лідерство майбутнього та нові тренди.
Екологічна компетентність	Уміння: враховувати принципи сталого розвитку в лідерських рішеннях; розуміти екологічну відповідальність лідера; оцінювати екологічні наслідки управлінських рішень. Ставлення: усвідомлення важливості екологічної відповідальності в лідерстві; дотримання принципів сталого лідерства.	Тема 6: стале лідерство та екологічна відповідальність; Тема 6: корпоративна соціальна відповідальність; Узагальнення: інтеграція принципів сталості в особисту філософію лідерства.
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння: використовувати цифрові технології для ефективного лідерства; знаходити, аналізувати та використовувати управлінську інформацію; критично оцінювати достовірність інформації; безпечно застосовувати ІКТ у управлінській діяльності. Ставлення: дотримання етичних норм цифрового лідерства; усвідомлення переваг та ризиків ІКТ в управлінні, дотримуватися інфомедійної грамотності при прийнятті управлінських рішень.	Тема 1: цифрові інструменти особистої ефективності; Тема 3: платформи для командної співпраці; Тема 5: соціальні мережі та діджитальна присутність лідера; Тема 5: віддалене управління командами.
Навчання впродовж життя	Уміння: здійснювати самооцінювання лідерського розвитку; розробляти індивідуальні стратегії лідерського зростання; керувати власним професійним розвитком як лідера. Ставлення: усвідомлення цінності постійного	Вступ: усвідомлення власного лідерського потенціалу; Тема 1: навчання та розвиток впродовж життя, коучинг та менторство; Тема 1: створення системи

	розвитку лідерських навичок; позитивне ставлення до викликів у лідерському навчанні; впевненість у здатності до навчання як основи лідерства.	самооцінювання; Узагальнення: план безперервного лідерського розвитку.
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності - уміння: діяти як відповідальний лідер-громадянин; брати участь у розв'язанні суспільних проблем через лідерство; формувати готовність захищати національні інтереси через лідерську позицію. Соціальні компетентності - уміння: створювати та управляти ефективними командами; вирішувати конфлікти конструктивно; підтримувати інклюзивне середовище в команді. Ставлення: цінування внеску кожного учасника команди; усвідомлення соціальної відповідальності лідера.	Тема 3: побудова інклюзивних команд; Тема 3: мотивація та залучення різноманітних груп; Тема 5: медіація та вирішення конфліктів; Тема 6: соціальна відповідальність та етичне лідерство; Тема 6: лідерство заради суспільних змін.
Культурна компетентність	Уміння: формування лідерського стилю з врахуванням культурних цінностей; формувати культурні цінності в процесі лідерської діяльності; адаптувати управлінські підходи з урахуванням культурних особливостей команди; враховувати культурні особливості під час ухвалення управлінських рішень; адаптувати управлінські підходи з урахуванням культурних особливостей; аналізувати вплив культурного середовища на управлінські процеси. Ставлення: сприйняття культури як основи автентичного лідерства; цінність культурного різноманіття в командах; розуміння ролі культури у формуванні лідерської ідентичності.	Тема 1: особисті цінності та місія лідера; Тема 2: культурні особливості різних стилів лідерства; Тема 3: створення командної культури; Тема 6: міжкультурне лідерство; Узагальнення: формування автентичного лідерського стилю.
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння: визначати лідерські можливості для створення цінності; формувати шляхи реалізації лідерських ініціатив; діяти підприємливо в непередбачуваних управлінських ситуаціях; ініціювати та реалізувати соціальні та бізнес-	Тема 1: особиста ефективність та ресурсний підхід; Тема 4: стратегічне планування та інноваційне мислення; Тема 5: переговори та створення win-win

	проєкти; оцінювати ефективність управлінських рішень. Ставлення: усвідомлення важливості підприємливого мислення в лідерстві; розуміння принципів створення цінності через лідерство.	рішень; Тема 6: соціальне підприємництво та створення змін; Узагальнення: розробка власної лідерської стратегії.
--	---	---

Основні принципи

Основними принципами, на яких ґрунтується Програма, є:

- **компетентнісний підхід** — основою для програми є досягнення ключових компетентностей, передбачених Державним стандартом у соціальній і здоров'язбережувальній галузі;
- **практико-орієнтованість** — робота з реальними управлінськими ситуаціями та кейсами;
- **рефлексивність** — постійний самоаналіз та розвиток особистих лідерських якостей;
- **інтерактивність** — активне залучення здобувачів/здобувачок освіти до тренінгів, рольових ігор та симуляцій;
- **етичність** — формування відповідального та етичного підходу до лідерства;
- **сучасність** — використання актуальних теорій та практик управління;
- **індивідуалізація** — врахування особистих лідерських стилів та потенціалу кожного здобувача/здобувачки освіти;
- **системність** — комплексний підхід до розвитку всіх аспектів лідерства.

Ключові пріоритети викладання

Ключовими пріоритетами викладання навчального предмета «Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління» є:

- **розвиток «м'яких навичок»** як основи ефективного лідерства;
- **навчання через досвід та практику;**
- **менторський підхід** — підтримка індивідуального розвитку кожного/кожної здобувача/здобувачки освіти;
- **етичне лідерство** — формування відповідального ставлення до влади;
- **інноваційність** — використання сучасних методів та технологій навчання;
- **культура зворотного зв'язку** — постійний зворотний зв'язок та рефлексія;
- **інклюзивність** — цінність різноманіття та інклюзивне лідерство;
- **результативність** — фокус на практичних результатах та досягненнях.

Структура Програми

Програма складається з шести основних тем (орієнтовно – 17 год):

- **Вступ.** Лідерство у XXI столітті (1 год)
- **Тема 1.** Самопізнання та особистий розвиток лідера/лідерки (2 год)
- **Тема 2.** Стили лідерства та ситуативне управління (2 год)
- **Тема 3.** Управління командою (3 год)
- **Тема 4.** Стратегічне мислення та прийняття рішень (3 год)
- **Тема 5.** Комунікація (3 год)
- **Тема 6.** Етичне лідерство та соціальна відповідальність (2 год)
- **Узагальнення.** Мій шлях лідера/лідерки (1 год)

Особливості реалізації

Навчальна програма «Лідер/лідерка нового покоління: основи управління» передбачає активне використання:

- **тренінгових методик** та навчання через досвід;
- **кейс-методу** з аналізом реальних управлінських ситуацій;
- **формульовального оцінювання** для оцінки лідерського потенціалу;
- **менторських програм** з успішними керівниками/керівницями;
- **ігор-імітацій** для розвитку управлінських навичок;
- **360-градусного зворотного зв'язку** для всебічної оцінки розвитку лідера/лідерки;
- **проектної роботи** з реальними організаціями;
- **нетворкінг** з лідерами різних сфер діяльності.

Результатом навчання має стати **особистий план розвитку лідера/лідерки** та демонстрація розвинених лідерських навичок через практичні проекти та активності.

Ціннісні орієнтири

Ціннісними орієнтирами Програми є:

- **служіння** як основа справжнього лідерства;
- **цілісність** та автентичність у лідерстві;
- **повага до людської гідності** та різноманітності;
- **відповідальність** за наслідки своїх рішень та дій;
- **постійний розвиток** та навчання впродовж життя;
- **етичність** у всіх аспектах лідерської діяльності;
- **здатність до ефективної співпраці**;
- **інноваційність** та відкритість до змін та нових ідей;
- **емпатія** та емоційний інтелект у роботі з людьми;
- **соціальна відповідальність** та внесок у розвиток суспільства;
- **гнучкість** у прийнятті рішень щодо виходу з кризових ситуацій.

**Лідер/Лідерка нового покоління:
основи управління. 10-12 класи**

Очікувані результати навчання <i>Учень/Учениця:</i>	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
ВСТУП. Лідерство у XXI столітті		
• демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності щодо виходу з кризових ситуацій [12 СЗО 1.1.1-2 П] • обґрунтовує важливість усвідомленого ставлення і діяльності щодо розвитку власного освітньо-професійного шляху з урахуванням особистих можливостей, ресурсів, потреб і обмежень та суспільно-державних запитів [12 СЗО 1.1.1-1 П]	Еволюція лідерства: від командування до натхнення. Лідерство vs менеджмент. Виклики сучасного лідера. Лідери/Лідерки, які змінили світ. Особистий потенціал лідера/лідерки.	Тестування лідерських якостей. Аналіз кейсів видатних лідерів. Вправа «Мій ідеальний(а) лідер/лідерка». Створення особистого профілю лідера/лідерки.
ТЕМА 1. САМОПІЗНАННЯ ТА ОСОБИСТИЙ РОЗВИТОК ЛІДЕРА/ЛІДЕРКИ		
• діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.3.1] • визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності на основі самоаналізу і потреби в самореалізації [12 СЗО 4.1.2-1] • визначає довгострокові цілі, складає та корегує	Самоаналіз та особисті якості лідера/лідерки. Сильні та слабкі сторони лідера/лідерки. Емоційний інтелект керівника/керівниці. Стресостійкість та саморегуляція. Особиста місія та цінності лідера/лідерки. Тайм-менеджмент лідера/лідерки. Планування та пріоритизація завдань. Матриця Ейзенхауера для	Психологічні тести та діагностики. 360-градусний фідбек. Створення плану особистого розвитку. Тренінг емоційного інтелекту. Практикум з планування дня керівника. Симуляція ситуацій з пріоритизації. Розробка системи делегування. Аудит власного часу.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
Учень/Учениця: плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1] • шукає можливості зміцнення своїх сильних сторін та зменшення або компенсації своїх слабкостей для розвитку власної освітньої траєкторії [12 СЗО 4.1.2-2 П] • розпізнає і реалізує нові можливості власного розвитку в законний спосіб на основі самостійного аналізу досвіду та отриманих уроків [12 СЗО 4.3.1-2] обирає доцільні інструменти та методи навчання, різноманітні способи розвитку своїх здатностей, пріоритетів і потреб [12 СЗО 4.1.2-2]	керівників/керівниць. Делегування як інструмент ефективності. Особистий «робочий потік» лідера/лідерки. Навчання та розвиток впродовж життя. Лідер/Лідерка як Вчитель. Сучасні методи навчання керівників/керівниць. Коучинг та менторство. Зворотний зв'язок як інструмент розвитку.	Створення індивідуального плану навчання. Практика взаємного коучингу. Пошук ментора/менторки. Розробка системи самооцінювання.

Очікувані результати навчання <i>Учень/Учениця:</i>	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
ТЕМА 2. СТИЛІ ЛІДЕРСТВА ТА СИТУАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ		
• вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2] • безпечно і конструктивно виявляє емоції, допомагає іншим під час стресових ситуацій [12 СЗО 2.4.1-4] • обґрунтовує рішення щодо вибору стратегії поведінки для збереження власних безпеки, здоров'я та добробуту з урахуванням аналізу опрацьованої інформації та ймовірних моделей небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.3.1-1] • аналізує прояви тиску та маніпуляцій і добирає способи протистояння таким проявам [12 СЗО 4.3.1-3] • презентує стратегії безпечної поведінки у різних заходах, які ґрунтуються на знаннях, здобутих під час критичного сприймання інформації з різних джерел [12 СЗО 2.4.1-3] • демонструє відповідальне ставлення до обрання рішень, які стосуються власного життя і здоров'я [12 СЗО 2.4.1-5]	Класичні стилі лідерства. Авторитарний, демократичний, ліберальний стилі. Переваги та недоліки кожного. Коли застосовувати різні стилі. Харизматичне та трансформаційне лідерство. Емоційне лідерство та емоції в управлінні. Ситуативне лідерство. Модель Герсі-Бланшара. Адаптація стилю до рівня розвитку підлеглих. Діагностика готовності команди. Гнучкість лідера. Лідерство в кризових ситуаціях. Особливості управління в умовах невизначеності. Антикризове лідерство. Комунікація під час кризи. Прийняття рішень під тиском.	Тестування стилів лідерства. Рольові ігри з різними стилями. Аналіз кейсів ефективних лідерів. Практикум ситуативного лідерства. Практичні вправи з моделлю ситуативного лідерства. Кейс-стаді різних ситуацій. Розробка плану розвитку підлеглих. Симуляція кризових ситуацій. Тренінг прийняття рішень під тиском. Розробка комунікаційних планів. Аналіз антикризових кейсів.

Очікувані результати навчання <i>Учень/Учениця:</i>	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
ТЕМА 3. УПРАВЛІННЯ КОМАНДОЮ		
- знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні з метою досягнення позитивних результатів для безпеки та добробуту [12 СЗО 4.4.1-1] - запобігає виникненню ситуацій неповаги до прав людини, приниження гідності себе та інших осіб [12 СЗО 1.2.1-1] - демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П] - використовує підходи щодо уникнення небезпечного/шкідливого контенту і залучення до його поширення [12 СЗО 4.2.1-2] - обґрунтовує роль громадянської активності та оборонної свідомості для особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-3] - відповідально виконує обрані чи покладені обов'язки у межах навчальної, проєктної, волонтерської діяльності [12 СЗО 1.1.2-3 П]	Формування високоефективної команди. Етапи розвитку команди за типологією Такмена. Ролі в команді (Белбін). Безпека та громадянська активність в команді. Різноманітність та інклюзивність. Мотивація та залучення. Теорії мотивації в управлінні. Внутрішня vs зовнішня мотивація. Система винагород та визнання. Залученість співробітників. Делегування та розвиток членів/членкинь команди. Принципи ефективного делегування. Коли та що делегувати. Контроль без мікроменеджменту. Розвиток талантів у команді.	Командні вправи та тимбілдінг. Діагностика ролей у команді. Формування домовленостей в команді. Практика інклюзивного лідерства. Розробка системи мотивації. Практика програм визнання. Проведення мотиваційних зустрічей. Аналіз рівня залучення до команди (командної роботи). Практикум делегування завдань. Розробка планів розвитку співробітників / співробітниць. Створення системи коучингу. Сесії зворотного зв'язку.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
<i>Учень/Учениця:</i>		
ТЕМА 4. СТРАТЕГІЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ		
- активно шукає, порівнює та зіставляє різні джерела інформації, оцінюючи їх надійність і достовірність, визначає власні альтернативні дії щодо здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1-1 П] - аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації з питань здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.2.1-1] - експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дії [12 СЗО 4.3.1-1 П] - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - створює власний медіапродукт щодо безпеки, здоров'я і добробуту з використанням принципу медіаграмотності [12 СЗО 4.2.1-2 П] - уміє розпізнавати приховану рекламу як комерційного, так і соціального характеру [12 СЗО 4.2.1-4]	Аналіз та планування. SWOT-аналіз для лідерів/лідерок. Стратегічне планування. SMART-цілі в управлінні. Сценарне планування. KPI та метрики ефективності. Прийняття управлінських рішень. Процес прийняття рішень. Рациональні та інтуїтивні рішення. Групове чи індивідуальне прийняття рішень. Когнітивні упередження в управлінні. Інноваційне мислення. Мислення від перших принципів в управлінні. Креативність та брейн шторм. Управління інноваціями. Медіаграмотність. Культура експериментування.	Проведення SWOT-аналізу організації. Розробка стратегічного плану. Створення системи KPI. Планування на різні сценарії. Тренінг з прийняття рішень. Аналіз помилок у рішеннях. Практика групового прийняття рішень. Використання систем підтримки прийняття рішення. Воркшопи за методикою (стратегією) «мислення від перших принципів». Сесії брейн шторму. Розробка інноваційних медіапроектів. Вправи на медіаграмотність, зокрема, щодо прихованої реклами. Створення культури інновацій.
ТЕМА 5. КОМУНІКАЦІЯ		

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
Учень/Учениця: • демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П] • знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні з метою досягнення позитивних результатів для безпеки та добробуту [12 СЗО 4.4.1-1] • вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2] • безпечно і конструктивно виявляє емоції, допомагає іншим під час стресових ситуацій [12 СЗО 2.4.1-4] • використовує підходи щодо уникнення небезпечного/шкідливого контенту і залучення до його поширення [12 СЗО 4.2.1-2] • розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3]	Публічні виступи та презентації. Структура ефективної презентації. Робота з аудиторією. Сторітелінг для лідерів. Впевненість та харизма. Переговори та вплив. Принципи win-win переговорів. Техніки впливу та переконання. Робота з конфліктами. Медіація як навичка лідера. Комунікація в цифрову епоху. Діджитальне лідерство. Комунікація в соціальних мережах. Віддалене управління командами. Кризова комунікація онлайн.	Тренінг публічних виступів. Практика сторітелінгу. Відеоаналіз презентацій. Розвиток харизми. Тренінг переговорів. Рольові ігри з вирішення конфліктів. Практика медіації. Аналіз складних переговорів. Забезпечення діджитальної присутності лідера. Практика віддаленого управління. Розробка комунікаційної стратегії. Управління онлайн-репутацією.

Очікувані результати навчання <i>Учень/Учениця:</i>	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
ТЕМА 6. ЕТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ		
- здійснює раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей на основі їх впливу на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-1] - досліджує вплив культури споживання з метою вироблення рекомендацій щодо покращення здоров'я, безпеки та добробуту місцевої громади і суспільства [12 СЗО 4.5.1-1 П] - здійснює раціональний вибір з урахуванням фізіологічних, соціальних, моральних і духовних потреб [12 СЗО 4.5.1-2] - досліджує вибір матеріальних і культурних цінностей і критично оцінює їх вплив на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-3] - моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації [12 СЗО 4.6.1] - обґрунтовує роль громадянської активності та оборонної свідомості для особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-3]	Цінності та етика в лідерстві. Етичні дилеми керівника. Автентичне лідерство. Побудова довіри в команді. Прозорість та підзвітність. Соціальна відповідальність лідера. Вплив лідера на суспільство. Корпоративна соціальна відповідальність. Стале лідерство. Лідерство заради змін. Лідерство майбутнього Тренди в лідерстві. Штучний інтелект та лідерство. Міжкультурне лідерство. Жіноче лідерство. Лідерство Z-покоління.	Аналіз етичних кейсів. Розробка кодексу етики лідера. Практика етичного прийняття рішень. Вправи на побудову довіри. Розробка CSR стратегії. Планування соціальних проєктів. Аналіз впливу на стейкхолдерів. Створення ініціативи змін. Дослідження трендів лідерства. Аналіз впливу технологій. Розробка особистої філософії лідерства. Планування кар'єри лідера.

Очікувані результати навчання <i>Учень/Учениця:</i>	Пропонований зміст вибіркового курсу	Види навчальної діяльності
УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ОСОБИСТИЙ ПЛАН РОЗВИТКУ		
- створює власну освітню траєкторію з урахуванням власних потреб і запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2-3] - моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації [12 СЗО 4.6.1]	Мій шлях лідера/лідерки. Інтеграція отриманих знань та навичок. Створення особистого плану розвитку лідера/лідерки. Визначення наступних кроків. Створення нетворку підтримки.	Презентація особистих планів розвитку. Формувальне оцінювання для лідерів. Створення мережі підтримки. Планування подальшого навчання.

Прикінцева частина.

Методичні підходи до реалізації програми

Реалізація програми «Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління» базується на інтегрованому підході, що поєднує теоретичні знання з практичними навичками через експериментальне навчання. Основою методичної системи є компетентнісна парадигма, спрямована на формування готовності до лідерської діяльності в реальних умовах сучасного світу.

Концептуальну основу методичних підходів становить принцип активного навчання, за якого здобувачі та здобувачки освіти є активними учасниками/учасницями освітнього процесу, а не пасивними споживачами/споживачками інформації. Це передбачає мінімізацію лекційних форм на користь інтерактивних методів, створення ситуацій, що вимагають особистого вибору та відповідальності. Особлива увага приділяється принципу рефлексивності, що реалізується через постійний аналіз власного лідерського досвіду, регулярні самооцінювання й планування розвитку.

Принцип контекстуального навчання забезпечується використанням реальних управлінських ситуацій, залученням практикуючих лідерів/лідерок як менторів/менторок та розробкою проєктів для реальних організацій. Це дозволяє здобувачам та здобувачкам освіти не лише вивчати теоретичні аспекти лідерства, а й застосовувати їх у автентичних контекстах. Принцип персоналізації реалізується через врахування індивідуальних лідерських стилів, створення індивідуальних планів розвитку та диференціацію завдань за рівнем складності відповідно до потреб і можливостей кожного здобувача/здобувачки освіти.

Послідовність досягнення очікуваних результатів навчання

Досягнення очікуваних результатів навчання відбувається поетапно, відповідно до логіки розвитку лідерських компетентностей. Перший етап охоплює самопізнання та усвідомлення власного лідерського потенціалу протягом перших двох місяців навчання. На цьому етапі здобувачі й здобувачки освіти розвивають розуміння власних лідерських якостей і потенціалу, усвідомлюють особисті цінності та мотивації, формують базові навички самоорганізації та тайм-менеджменту. Індикаторами досягнення результатів цього етапу є створення особистого профілю лідера/лідерки з результатами діагностики, розробка особистої місії лідера/лідерки та демонстрація покращених навичок планування часу.

Другий етап спрямований на розвиток лідерської гнучкості та охоплює наступні два-три місяці навчання. Протягом цього періоду здобувачі й здобувачки освіти опановують різні стилі лідерства, формують навички створення та управління командою, розвивають здатність адаптувати стиль

керівництва до конкретної ситуації. Успішність цього етапу демонструється через ефективне управління командними проєктами з використанням різних стилів, результативне вирішення конфліктних ситуацій та демонстрацію навичок мотивації й делегування повноважень.

Третій етап зосереджується на розвитку стратегічного мислення та комунікативних навичок протягом двох-трьох місяців. Здобувачі й здобувачки освіти формують навички стратегічного планування та прийняття рішень, розвивають ефективну комунікацію та навички впливу, опановують мистецтво публічних виступів. Досягнення результатів цього етапу підтверджується розробкою стратегічного плану для реального проєкту, проведенням успішних презентацій і переговорів, застосуванням технік впливу в практичних ситуаціях.

Четвертий етап присвячений етичному лідерству та інтеграції всіх набутих компетентностей протягом останніх місяців навчання. На цьому етапі формується розуміння етичних аспектів лідерства, усвідомлюється соціальна відповідальність лідера/лідерки, відбувається інтеграція всіх набутих компетентностей у цілісну систему лідерських навичок. Завершення програми демонструється через створення особистого кодексу етики лідера/лідерки, реалізацію соціально значущого проєкту та захист комплексного плану лідерського розвитку.

Програма «Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління» характеризується високою гнучкістю реалізації та може викладатися на різних етапах профільної середньої освіти залежно від освітніх потреб закладу та профілю навчання. Орієнтовна кількість годин – 17, може бути подвоєна за потреби, за рішенням вчителя/вчительки. Курс може бути реалізований як інтенсивний семестровий предмет, як річний курс з поглибленим вивченням лідерських компетентностей, або як розподілена програма впродовж двох-трьох років навчання з поступовим ускладненням завдань і розширенням практичного досвіду. Для гуманітарних та суспільних профілів рекомендується повна реалізація програми з акцентом на соціальну відповідальність та етичне лідерство, тоді як для технічних і природничих профілів доцільно посилити модулі стратегічного мислення та інноваційного управління. Послідовність тем, розподіл годин між темами може коригуватися відповідно до специфіки профілю, але базова структура від самопізнання до етичного лідерства має зберігатися для забезпечення системного розвитку лідерських компетентностей.

Особливості навчального предмета, методи й технології навчання

Навчальний предмет «Лідер/Лідерка нового покоління: основи управління» характеризується міждисциплінарним характером, інтегруючи знання з психології, соціології, менеджменту, етики та комунікації. Практико-орієнтованість курсу виявляється в акценті на формуванні реальних навичок, а не лише теоретичних знань, що робить навчання

максимально наближеним до майбутньої професійної діяльності здобувачів й здобувачок освіти. Особистісна спрямованість курсу забезпечує розвиток індивідуальних лідерських якостей кожного здобувача й здобувачки освіти з урахуванням їхніх унікальних характеристик і потенціалу.

Основним методом навчання є навчання через досвід, що реалізується через моделювання управлінських ситуацій, рольові ігри з різними лідерськими ролями та ділові ігри з елементами стратегічного планування. Метод вивчення практичних ситуацій передбачає аналіз реальних управлінських випадків, розбір успішних та неуспішних лідерських рішень, створення власних практичних ситуацій на основі накопиченого досвіду. Навчання у спільноті реалізується через взаємний коучинг між здобувачами й здобувачками освіти, групові проєкти з ротацією лідерських ролей та надання всебічного зворотного зв'язку.

Менторство як метод навчання передбачає співпрацю з практикуючими лідерами/лідерками, проведення індивідуальних наставницьких зустрічей та спостереження за роботою досвідчених керівників/керівниць у реальних умовах. Навчання через дію включає реалізацію проєктів для місцевих організацій, стажування в управлінських позиціях та організацію шкільних заходів і ініціатив. Впровадження проєктних технологій забезпечує поєднання теоретичного навчання з практичним досвідом лідерської діяльності.

З метою відслідковування власних лідерських якостей, пропонуємо впродовж викладання навчального предмета учням/ученицям вести власне портфоліо, яке можна доповнювати різними напрацьованими проєктами та матеріалами, що дасть можливість у підсумку відслідкувати розвиток лідерських компетентностей.

Технології навчання охоплюють широкий спектр цифрових та інтерактивних інструментів. Цифрові технології включають платформи для онлайн-моделювання, інструменти для всебічного зворотного зв'язку та додатки для управління часом і планування. Інтерактивні технології реалізуються через майстер-класи з дизайн-мислення, відкриті сесії для обміну досвідом та змагання з вирішення соціальних проблем. Рефлексивні технології включають регулярні самооцінювання та створення портфоліо лідерського розвитку.

Ресурси для досягнення мети та перелік обладнання

Навчально-методичне забезпечення програми включає основну та додаткову літературу, цифрові ресурси та спеціальні методичні матеріали. Основна література має охоплювати доступні науково-достовірні праці з психології лідерства, теорії управління, організаційної поведінки та розвитку особистості, що доступні в місцевих бібліотеках або електронних бібліотеках світу. Додаткова література має включати сучасні публікації з

практики менеджменту, біографії видатних лідерів, дослідження з соціальної психології та комунікації.

Цифрові ресурси включають добірку освітніх відеолекцій з лідерства (TED Talks), практичні приклади управлінських ситуацій, адаптовані для підлітків (Harvard Business Review), безкоштовні навчальні модулі онлайн-платформ з розвитку лідерських навичок (Coursera, edX, LinkedIn Learning). Методичні матеріали для вчителя/вчительки складаються зі збірника ситуацій українських лідерів, інструкцій для проведення ділових ігор, шаблонів для всебічного зворотного зв'язку та критеріїв оцінювання лідерських компетентностей.

Технічне обладнання включає основне та додаткове устаткування, а також програмне забезпечення. До основного обладнання належать мультимедійний проєктор і екран, ноутбук або комп'ютер з інтернет-підключенням, звукова система для презентацій, дошки для записів та маркери для групової роботи. Додаткове обладнання може включати планшети для проведення моделювання, відеокамеру для запису презентацій, матеріали для організації роботи, такі як клейкі папірці, картки та кольорові маркери.

Програмне забезпечення включає пакет офісних програм для роботи з документами, програми для віддалених зустрічей, платформи для спільної роботи та безкоштовні програми-імітатори бізнес-процесів.

Система оцінювання результатів навчання

Система оцінювання базується на принципах формувального оцінювання, спрямованого на підтримку навчання та розвитку, а не лише на констатацію результатів. Основний акцент робиться на самооцінюванні та взаємооцінюванні як інструментах розвитку лідерських компетентностей, що відповідає специфіці предмета та сучасним підходам до оцінювання так званих «м'яких навичок».

Поточне оцінювання складає 50% від загальної оцінки та включає самооцінювання, взаємооцінювання та спостереження вчителя/вчительки. Самооцінювання реалізується через рефлексивні есе, самооцінювання за критеріями лідерських компетентностей тощо. Взаємооцінювання включає всебічний зворотний зв'язок від однокласників/однокласниць, оцінювання командної роботи колегами/колежанками та взаємний зворотний зв'язок після презентацій. Спостереження вчителя/вчительки охоплює оцінювання участі в дискусіях, спостереження за поведінкою в команді та аналіз лідерських проявів у різних ситуаціях.

Тематичне оцінювання становить 30% від загальної оцінки та реалізується через практичні проєкти та аналіз практичних ситуацій. Практичні проєкти включають розробку та презентацію особистого плану розвитку, керівництво командним проєктом, проведення тренінгу для молодшого учнівства та організацію соціальної ініціативи. Аналіз

практичних ситуацій передбачає вирішення управлінських випадків, аналіз лідерських рішень історичних особистостей та розробку стратегії для реальної організації.

Підсумкове оцінювання складає 20% від загальної оцінки та реалізується через комплексний проєкт, що включає розробку та реалізацію лідерської ініціативи, презентацію особистої філософії лідерства та демонстрацію інтеграції всіх лідерських компетентностей.

Інструментами оцінювання є таблиці лідерських компетентностей, що описують різні рівні досягнень від початкового до досконалого, списки спостереження за лідерською поведінкою в команді та портфоліо лідерського розвитку. Портфоліо включає результати початкової діагностики лідерських якостей, особистий план розвитку лідера/лідерки, колекцію рефлексивних есе, документацію командних проєктів, зворотний зв'язок від наставників/наставниць і колег/колежанок та підсумкову самооцінку прогресу.

Критерії оцінювання диференційовані за рівнями досягнень. Відмінна оцінка передбачає демонстрацію виключних лідерських якостей, ефективну адаптацію стилю лідерства до ситуації, здатність надихати та мотивувати інших, прийняття етично обґрунтованих рішень та значний особистий розвиток. Добра оцінка характеризується стабільними лідерськими навичками, ефективною командною роботою, прийняттям обґрунтованих рішень та прогресом у розвитку. Задовільна оцінка відповідає демонстрації базових лідерських навичок, роботі в команді з підтримкою, прийняттю простих рішень та початковому розвитку.

Особливості оцінювання різних рівнів навчання полягають у диференціації складності завдань і критеріїв оцінювання. Основний рівень характеризується акцентом на розвитку базових лідерських навичок, структурованими завданнями з чіткими критеріями та більшою підтримкою від вчителя/вчительки. Поглиблений рівень передбачає складніші ситуації та практичні випадки, більшу самостійність у проєктах, акцент на інноваційні лідерські рішення та наставницьку роботу з молодшим учнівством.

Зворотний зв'язок надається регулярно після кожного значущого завдання та через індивідуальні консультації, письмові коментарі до робіт, групові рефлексивні зустрічі та взаємний зворотний зв'язок. Фокус зворотного зв'язку спрямовується на виявлення сильних сторін лідерського потенціалу, визначення конкретних зон для розвитку, надання практичних порад для покращення та підтримку мотивації до подальшого розвитку лідерських компетентностей.

Рекомендовані джерела

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 12.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 22.09.2025).
2. Державний стандарт профільної середньої освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 р. № 851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-п> (дата звернення: 22.09.2025).
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. Київ, 2016. 34 с.

Література

4. Адізес І. К. Ідеальний керівник. Чому ним неможливо стати: пер. з англ. Київ: Наш формат, 2020. 288 с.
5. Александер П., Годард-Гілл Б. Будь щасливим бути собою. Твій дієвий порадник: пер. з англ. Ярослави Лебеденко. Харків: Ранок, 2021. 192 с.
6. Аріелі Д. Добре бути ірраціональними: пер. з англ. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 352 с.
7. Волш К. Ключові показники менеджменту. 100+ фінансових коефіцієнтів для ефективного управління компанією: пер. з англ. Київ: Наш Формат, 2020. 368 с.
8. Голдратт Е., Кокс Д. Мета. Процес безперервного вдосконалення: пер. з англ. Київ: Лабораторія, 2024. 368 с.
9. Гоулман Д. Емоційний інтелект: пер. з англ. Харків: Віват, 2019. 512 с.
10. Заверуха Н. Безконтрольні. Що треба знати про бізнес-процеси. Київ: Фабула, 2020. 248 с.
11. Канг С., Френкель Ш. Огидна правда. Facebook: за лаштунками боротьби за першість: пер. з англ. Київ: Лабораторія, 2021. 416 с.
12. Канеман Д. Мислення швидке та повільне: пер. з англ. Київ: Наш формат, 2017. 480 с.
13. Карнегі Д. Як завоювати друзів і впливати на людей: пер. з англ. Харків: КСД, 2019. 288 с.
14. Кеннеді Д. Жорсткий менеджмент. Примусьте людей працювати на результат: пер. з англ. Київ: Альпіна Паблішер Україна, 2017. 224 с.
15. Коллінз Д., Поррас Д. Зроблено на совість. Стратегії візіонерських компаній: пер. з англ. Київ: Лабораторія, 2020. 368 с.
16. Лі Куан Ю. Із третього світу в перший. Історія Сингапуру. 1965-2000 рр.: пер. з англ. Київ: КСД, 2016. 760 с.
17. Мазур А., Пасенко А. Не втрачайте себе. Як знайти роботу, яка приносить задоволення. Харків: Віват, 2021. 224 с.
18. Ріс Е. The Lean Startup. Як постійні інновації створюють радикально успішний бізнес: пер. з англ. Київ: Лабораторія, 2020. 336 с.
19. Сمارт Д., Стріт Р. Хто: Як наймати найкращих: пер. з англ. Київ: Лабораторія, 2024. 208 с.
20. Феррацці К., Вейріч Н., Гохар К. Конкуренція в новому світі праці: як радикальна адаптованість відокремлює найкращих від решти: пер. з англ. Київ: Лабораторія, 2021. 304 с.

Онлайн ресурси

21. Бородатюк А. Для менеджерів. URL: <https://gtd.fractal.new> (дата звернення: 22.09.2025).

22. Бородатюк А. Канал про продуктивність та управління: відеолекції. YouTube.
URL: <https://www.youtube.com/@icescreamod> (дата звернення: 22.09.2025).
23. Дія.Освіта: національна онлайн-платформа з цифрової грамотності.
URL: <https://osvita.diia.gov.ua> (дата звернення: 22.09.2025).
24. Coursera: безкоштовні навчальні модули з розвитку лідерських навичок.
URL: <https://www.coursera.org/courses?query=leadership%20skills> (дата звернення: 22.09.2025).
25. EdEra: студія онлайн-освіти. URL: <https://www.ed-era.com> (дата звернення: 22.09.2025).
26. edX: онлайн-курси провідних університетів з управління та підприємництва.
URL: <https://www.edx.org/learn/leadership> (дата звернення: 22.09.2025).
27. Harvard Business Review: практичні приклади управлінських ситуацій, адаптовані для освітніх цілей. URL: <https://hbr.org/topic/leadership> (дата звернення: 22.09.2025).
28. LinkedIn Learning: професійні курси з лідерства та кар'єрного розвитку.
URL: <https://www.linkedin.com/learning/topics/leadership> (дата звернення: 22.09.2025).
29. Prometheus: українська платформа масових відкритих онлайн-курсів.
URL: <https://prometheus.org.ua> (дата звернення: 22.09.2025).
30. TED Talks: колекція освітніх відеолекцій з лідерства та особистого розвитку.
URL: <https://www.ted.com/topics/leadership> (дата звернення: 22.09.2025).